

Büşra İZCİ

İstanbul Medeniyet Üniversitesi
Hukuk Fakültesi İdare Hukuku Anabilim Dalı
Araştırma Görevlisi

**MECCANİLİK İLKESİ VE
TÜRKİYE’DE KAMU HİZMETİNDEN
YARARLANANDAN KARŞILIK
ALINMASININ MEŞRUIYETİ**

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	VII
İÇİNDEKİLER.....	IX
KISALTMALAR LİSTESİ	XV
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM TEMEL KAVRAMLAR VE ÜLKEMİZDEKİ GELİŞİMLERİ

I. TEMEL KAVRAMLAR.....	5
A. KAMU HİZMETİ KAVRAMI	5
B. MECCANİLİK KAVRAMI	10
C. KARŞILIK KAVRAMI VE KAPSAMI	14
1. Karşılık Kavramı	14
2. Karşılık Teriminin Kapsamı.....	15
a. Mali yükümlülükler	15
(1) Vergi.....	17
(2) Harç	17
(3) Resim.....	18
(4) Benzeri Mali Yükümlük.....	19
b. Ücret	20
c. Fiyat	21
d. Katılım Payı.....	22

II. TÜRKİYE’DE KAMU HİZMETİNDEN KARŞILIK ALINMAYA BAŞLANMASININ GELİŞMESİ.....	23
--	----

İKİNCİ BÖLÜM
YARGININ VE DOKTRİNİN KAMU
HİZMETLERİNDEN YARARLANMADAN
KARŞILIK ALMA HUSUSUNDAKİ
YAKLAŞIMLARI VE MEVZUATIN
DURUMU

I. YARGININ YAKLAŞIMI.....	31
A. ANAYASA MAHKEMESİNİN KAMU HİZMETLERİNDEN KARŞILIK ALINMASINA DAİR YAKLAŞIMI.....	31
1. Karşılık Alınmasının Kabul Edilmediği Kararlar	33
2. Karşılık Alınmasının Kabul Edildiği Kararlar	36
a. Karşılık Alınma Gerekçeleri.....	36
(1) Kamu Hizmetinin Eşitlik İlkesinden Hareket Eden Anayasa Mahkemesi Kararı Gerekçeleri.....	37
(2) Kamu Hizmetinin Uyarılama İlkesinden Hareket Eden Anayasa Mahkemesi Kararı Gerekçeleri.....	39
b. Alınan Karşılığın Niteliği.....	41
c. Alınan Karşılığın Belirlenme Kriterleri	45
B. DANIŞTAY’IN KAMU HİZMETLERİNDEN KARŞILIK ALINMASI HUSUSUNDAKİ YAKLAŞIMI	47
1. Karşılık Alınması Bakımından Kamu Tüzel Kişilerince Görülen Kamu Hizmetleri Ayrımı.....	48
a. Karşılık Alınmayan Kamu Hizmetleri.....	48
(1) Karşılık Alınmayan Mahalli Kamu Hizmetleri	48
(2) Karşılık Alınmayan Milli Kamu Hizmetleri.....	53
b. Karşılık Alınan Kamu Hizmetleri.....	55
(1) Katılım Payı Alınması Kabul Edilen Kamu Hizmetleri	55

(2) Ücret ve Fiyat Niteliğinde Karşılık Alınması Kabul Edilen Kamu Hizmetleri.....	60
2. Danıştay'a Göre Özel Kişiler Tarafından Görülen Kamu Hizmeti Görülüş Usullerinin Karşılık Hususuna Etkisi.....	67
3. Meccanilik İlkesinin Diğer İdari Faaliyetlere ve İdarenin Özel Hukuka Tabi Faaliyetlerine Etkisi.....	71
a. Kolluk ve Regülasyon Faaliyetinden Karşılık Alınması ..	71
b. İdarenin Özel Hukuka Tabi Faaliyetleri	74
C. YARGITAY VE UYUŞMAZLIK MAHKEMESİ'NİN KAMU HİZMETLERİNDEN KARŞILIK ALINMASI HUSUSUNDA YAKLAŞIMLARI	76
D. AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİNİN KAMU HİZMETLERİNDEN KARŞILIK ALINMASINA DAİR YAKLAŞIMI.....	81
II. MEVZUATIMIZDA MECCANİLİK İLKESİNE İLİŞKİN DÜZENLEMELER	85
A. KAMU HİZMETLERİNİN KARŞILIĞI HUSUSUNA İLİŞKİN DÜZENLEMELER VE YARARLANMA BİÇİMİ ARASINDAKİ İLİŞKİ	87
1. Parasız Sunulan Kamu Hizmetleri	87
2. Paralı Sunulan Kamu Hizmetlerine İlişkin Düzenlemeler ...	90
a. Statüter Yararlanma Biçimi ile Yararlanılan Paralı Kamu Hizmetleri.....	90
b. Sözleşmesel Yararlanma Biçimi ile Yararlanılan Paralı Kamu Hizmetleri.....	92
B. İDARENİN KAMU HİZMETİ KARŞILIĞINI BELİRLEME YETKİSİ	93
1. İdarenin Karşılık Belirleme Yetkisinin Mevzuat Temeli	94
2. İdarenin Karşılık Belirleme Yetkisinin Kapsamı ve 4736 Sayılı Kanun'un Etkisi.....	97
a. İdarenin Karşılık Belirleme Yetkisinin Kapsamı.....	97
b. 4736 Sayılı Kanun'un İdarenin Karşılık Belirleme Yetkisinin Kapsamı Üzerindeki Etkisi	101

C. KARŞILIK ALINMASI HUSUSUNDA DÜZENLEME OLMAYAN KAMU HİZMETLERİNE UYGULANACAK HUKUKİ REJİM.....	104
III. DOKTRİNDE MECCANİLİK İLKESİ VE KAMU HİZMETLERİNDEKİ YERİ VE ETKİSİNE DAİR YAKLAŞIMLAR	107
A. KLASİK DÖNEM YAKLAŞIMLARI.....	107
1. Meccaniliği Bir Kamu Hizmeti İlkesi Olarak Kabul Eden Yaklaşım.....	107
2. Meccaniliği Bir Kamu Hizmeti İlkesi Olarak Kabul Etmeyen Yaklaşım	109
B. GÜNÜMÜZDE ANLAM VE ETKİSİ DEĞİŞEN MECCANİLİK	110

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM MECCANİLİK İLKESİNİN GÜNCELLİĞİ VE BAĞIMSIZLIĞI

I. MECCANİLİĞİ GÖLGELEYENLERDEN KURTARMAK YA DA MECCANİLİK İLKESİNİ KAMU HUKUKUNDAKİ FARKLI GÖRÜNÜMLERİ ARASINDAN AÇIĞA ÇIKARMAK	116
A. KANUNİLİK İLKESİ	117
1. Mali Yükümlülükler Bakımından Kanunilik İlkesi.....	118
2. Ücretler Bakımından İdarenin Kanuniliği İlkesi	119
B. SOSYAL DEVLET İLKESİ	121
C. EŞİTLİK İLKESİ	130
II. BİR KAMU HİZMETİ İLKESİ OLARAK MECCANİLİK İLKESİNİN KENDİNE ÖZGÜ HUKUKİ SONUÇLARI.....	138
A. HUKUKİ SONUCA ETKİSİ AÇISINDAN MECCANİLİK İLKESİNİN KAMU HİZMETİNDEN KARŞILIK ALINMASI KONUSUNDA DOĞURDUĞU SONUÇLAR.....	139
1. Kamu Hizmeti Niteliğinin Tespitine Etkisi.....	141

a. Niteliği Gereği Karşılık Alınmayacak Kamu Hizmetleri	141
b. Niteliği Karşılık Alınmaya Müsait Kamu Hizmetleri ...	143
2. Kamu Hizmetinden Yararlanma Biçimi Açısından Etkisi...	144
a. Anonim Yararlanma.....	145
b. Kişiselleştirilmiş Bir Hukuki Durum Aracılığıyla Yararlanma	149
(1) Statüter Yararlanma	150
(2) Sözleşmesel Yararlanma.....	153
3. Kamu Hizmetinden Yararlanma ile Elde Edilen Faydanın Yoğunluğu.....	153
4. Kamu Hizmetinden Yararlananların Niteliği.....	157
5. Kamu Hizmetinden Karşılık Alınma Gereçesi ile Karşılık Miktarı Arasında Tutarlı Bir Bağlantının Gerekliliği	157
a. Kamu Kaynaklarının İsrafının ve İstismarının Önlenmesi.....	158
b. Eşitliğin Sağlanması	162
c. Kamu Hizmetinin Sürekliliğinin Sağlanması.....	164
d. Kamu Hizmetlerinin Değişkenlik ve Uyarlanmasının Sağlanması.....	166
6. Kamu Hizmeti Karşılığı Bakımından Özel Kamu Yararı Görünümleri.....	169
a. Özendirme ve Destekleme Faaliyetleri	170
b. Rekabetin Korunması	172
B. KAMU HİZMETİNİN BİR KRİTERİ OLMASI NEDENİYLE KAMU HİZMETİ ALANININ BELİRLENMESİ AÇISINDAN DOĞURDUĞU HUKUKİ SONUÇ.....	177
SONUÇ	181
KAYNAKÇA	185